

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din. — Tiska Tiskarna "Slov. poročevalca" v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje

IZJENICA

OD TEDNA
DO TEDNA

Svečani in zgodovinski pomembni blejski dnevi so za nami. Konferenca zunanjih ministrov treh prijateljskih balkanskih držav se je zaključila s podpisom pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in medsebojni pomoči Grčije, Turčije in Jugoslavije. Začelo se je novo obdobje za narode Balkana, ki so od sklenitve anbarskega sporazuma februarja 1953 vse bolj tesno sodelovali in krepili odnose na vseh področjih političnega, vojaškega, gospodarskega in kulturnega življenja.

Blejska pogodba je rezultat prijateljskih stikov, ki so nujno privedli balkanske države k sožitju in iskanju primerne oblike sporazuma, da si zagotovijo neodvisni in svobodni razvoj svojih dežel, da prispevajo k okrepitvi miru na svetu in zmanjšajo možnost agresije. Ze v Ankarli podpisana pogodba med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo je bila pomemben korak do tega cilja, prav tako pa tudi novembra istega leta sklenjen dodatni sporazum o ustanovitvi tajništva vseh treh držav. Prav to tajništvo, ki je pripravljalo konference zunanjih ministrov in opozarjalo vlade sosednjih držav na vsa prečeta vprašanja, je pripravilo tudi blejsko zasedanje, ki se je zdaj tako uspešno zaključilo. Najvidnejši potrditev stikov balkanskih držav je dal obisk predsednika Tita v Turčiji in Grčiji. Tedaj se je tudi porodila misel o sklenitvi zveze in je hkrati dozel predlog o ustanovitvi balkanske posvetovalne skupščine.

Na Bledu sklenjena zveza prinaša daljnosežne sklepe, ki jih — kar je treba na prvem mestu poudariti — preveva duh Ustanovne listine OZN. To torej pomeni, da koristijo predvsem stvari miru, da hočejo preprečiti kakršnokoli agresijo in priporočajo široko sodelovanje med narodi. Zato že prvi člen pogodbe govori, da bodo balkanske države skušale po mirni poti obravnavati vse spore in v mednarodnih odnosih ne bodo uporabljale sile. Toda pogodba jih hkrati zavezuje, da bodo v primeru oboroženega napada na katerokoli izmed članic, pooblaščenec pogodbe, nudile tej članici pomoč, ker sodojo, da pomeni napad na eno državo hkrati napad na vse tri. Vsaka izmed držav blejske pogodbe pa si pridržijo pravico, da sama odloči, kakšno vojaško pomoč bo nuna napadeni stranki. To je v skladu s sedanjim zboljšanim mednarodnim položajem, ko je splošna napetost popustila. Seveda pa pogodba pušča določeno pooblastilo stalnemu svetu, da sprejme potrebne ukrepe, ki bi jih narekoval trenutni položaj. V tem svetu bodo trije zunanji ministri in tudi drugi člani vlad balkanskih držav, v določenem primeru obrambni ministri ali ministri gospodarskih resorsov, vsekakor po naglah, ki jih bo moral svet v raznih primerih obravnavati.

Značilna je tudi obveznost, da bodo članice blejske pogodbe sprejele ustrezne sklepe tudi v primeru oborožene agresije na kako drugo državo, da torej ne bodo zanemarjale odnosov z ostalim svetom, pač pa stalno ukrepale v skladu z načeli Združenih narodov. To izhaja iz naprednega stališča, da je mir nedeljiv in da vsak napad ogroža nedotakljivost in svobodo posameznih narodov. Končno je treba še omeniti, da je bil lani sklenjen anbarski sporazum določen za pet let, s sedanjim pogodbo pa so se balkanske države zavezale za dvajsetletno sodelovanje, ki se avtomatično lahko podaljšuje.

Po toplem odmevu, na katerega je naletela blejska konferenca in sklenitev prijateljske pogodbe široko po svetu, lahko sklepamo, da so balkanske države opravile sila koristno delo.

Rojaki v tujini - pozdravlja vas domovina!

Ob letošnjem Izseljenskem tednu

Po vsej Jugoslaviji bo od 15. do 22. avgusta Izseljenski teden, velika manifestacija naše povezanosti z rojaki po tujem svetu, kamor so nekod odšli za kruhom kot žrtvene urejenih socialnih razmer in kapitalističnih izkoriščanj v domovini. Njim, izseljencem, so posvečeni ti dnevi; prireditve, predavanja, proslave in podobno — vse to naj služi globljemu medsebojnemu spoznavanju in tesnejšemu zblizanju.

Za nas Slovence je ta Izseljenski teden še posebno pomenljiv, saj malone šestina naših ljudi živi na tujem. V teh dneh bomo še močnejše kot kadarkoli začutili, da smo ena družina, mi doma in oni na tujem. Kajti naši izseljenci so kri naše krvi, zrasli so iz teh naših slovenskih tal, koreninijo v rodni zemlji, pa čeprav njihovi domovi stoje v Ameriki, Kanadi, Argentini, Avstraliji, Franciji, Nemčiji in bogve kod še vse. Domovina ni pozabila nanje, kot je oni niso pozabili. Dolga leta že živijo v tuji deželah, v njih so bili našli dom in kruh, ki ga doma ni bilo, niso pa ostali gluhi za klice rodne grude, za besedo in pesem in lepote svoje slovenske dežele. Kdor le more, pohiti obiskat rodni kraj, hišo očetovo, grob materin, krajino svojega detinstva ali mladosti. Vsa zadnja leta se o tem prepričujemo.

Dragoceni so nam ti obiski naših rojakov, saj nam pričajo, da smo navzlic geografskim in časovnim razdaljam vendarle ena sama velika družina, ki jo povezuje tista pretrdna človeška vez — kri in zemlja. Radostno in priščno sprejemamo obiske naših izseljencev, kakor radostno prihajajo oni v svojo staro domovino, ki jo pa najdejo tako novo, tako spremenjeno, kot jo je mogla spremeniti le naša krvava borba

za svobodo in naša vseljudska revolucija. In vemo, da so na našo novo socialistično domovino ponosni tudi naši izseljenci, kajti ta domovina

nima samo nove oblike, ima tudi čisto novo vsebino.

In da smo se otreli jarma preteklosti, da smo kot svobodni ljudje zaživeli v svobodno, napredno življenje, imajo nemalo zaslug tudi naši rojaki-izseljenci. Mar niso že v času aleksandrovske diktature opozarjali demokratično javnost na pojave fašizma v Jugoslaviji? In spominimo se njihovega dela v času našega narodnoosvobodilnega boja. Naši ro-

jaki so bili med prvimi državljani ZDA, ki so si največ prizadevali, da je prodira v ameriško demokratično javnost resnica o nosilcih anti-fašističnega in osvobodilnega boja pri nas. In ne pozabimo njihove pomoči, ko smo po osvoboditvi obnovljali porušene domove in gradili svojo mlado državo!

Tehna moralna in materialna pomoč naših izseljencev do prerajajoče se domovine je pokazala, kako tesno so povezani s svojo rodno deželo in kako želijo, da bo napredna in srečna. Cim tesnejša povezava med njimi in nami, to je veliki in plemeniti namen Izseljenskega tedna. Boris Kraigher je nekoč dejal, da predstavljajo naši izseljenci enega važnih mostov za razbijanje blokade med nami in narodi drugih držav. In ta most — povezuje izseljencev z nami — je treba čim bolj utrjevati. Potem lahko naši rojaki seznanjajo tujino z načeli zunanje politike nove Jugoslavije: z naporom za ohranitev miru na svetu, za svobodo, neodvisnost in enakopravnost malih in velikih narodov in držav, za mirno reševanje vseh spornih mednarodnih vprašanj, za gospodarsko in kulturno pomoč zaostalim državam, za sodelovanje med narodi in državami v okviru Organizacije združenih narodov. Kolikor globlje bo tako medsebojno spoznavanje med narodi, toliko več jamstva bo za mir in svobodo v svetu.

Jugoslavija si je s svojo politiko priborila izreden ugled v svetu; uspešno sodeluje z vsemi državami, ki spoštujejo načela neodvisnosti in enakopravnosti. Vsa svetovna demokratična javnost je z nami, zato ni čudno, da vzbujamo toliko simpatij tudi med rojaki v tujini. Vrste prijateljev nove Jugoslavije med našimi izseljenci so čedalje večje in prizadevamo si jih čim bolj razširiti. Med vsemi izseljenci omejujemo se le od dela politične emigracije povojnih let, ki je odgovoren za zločine proti narodu ljudstvu med narodnoosvobodilno borbo. Vse druge pa moramo čim tesneje povezati z nami, da bomo res kot ena družina — mi, na rodni grudi, in rojaki, raztreseni po svetu. Saj jih ni

malo. Kod vse žive naši izseljenci?

Največ slovenskih izseljencev prebiva v prekomorskih deželah, zlasti pa v ZDA. V Ameriki ni države brez Slovencev, največ jih živi v Pensilvaniji, Ohiju, Illinoisu, Minnesoti, Coloradu, Michiganu, Californiji itd. Vseh Slovencev je v ZDA nekaj nad 250.000. V Kanadi (provinci Ontario, Britska Kolumbija, Alberta in Quebec) jih je okrog 3000. Se celo v Flin Flonu, 600 milj severno od Winnipegu proti tečajnemu ozemlju koplje nekaj Slovencev zlato rudo. V Argentini je naših rojakov skoraj 30.000 (največ v Buenos Airesu). V glavnem mestu južnoameriške države Urugvaj, v Montevideu, živi kakih 800 slovenskih družin, v Paragvaju pa nekaj nad 500. Po nekaj sto rojakov imamo tudi v Čilu in Boliviji.

V Braziliji živi okoli 3000 Slovencev (v St. Paulu, Rio de Janeiru, Rio Grande do Sul, Chaturniji in Parani). V Egiptu je naseljenih 4000 Slovencev (Kairo, Suez, Tantio in Kahr el Zagat). V Avstraliji imamo okrog 2000 rojakov, kakih 100 pa celo na Alaski. V Evropi imamo največ naših izseljencev v Nemčiji, kakih 25.000. V Franciji jih je bilo pred vojno 23.000, danes pa jih je še kakih 7000. V Belgiji jih imamo nekaj nad 1000, enako v Holandiji.

350.000 naših rojakov raztresenih po svetu — to je velika številka. To je naša kri, ki je ne smemo pozabiti, in je tudi ne bomo. Izseljenci so naša velika skrb, in Izseljenski teden so dnevi, v katerih bomo še prav posebno mislili nanje in iskali oblik za čim tesnejšo povezavo.

Naš list zajema področje Dolenjske in Bele krajine, torej dveh predelov Slovenije, odkoder se je bilo izselilo, zlasti v Ameriko, največ naših rojakov. Dolenjski list jih obiskuje; v Ameriki, v Kanadi, v Južni Ameriki, v Zahodni Evropi, celo v daljni Avstraliji in Afriki ima naročnike in prijatelje. Veseli so tiskanega glasu iz domovnih krajev, novic iz dolenjskih, kočevskih in belokranjskih vasi, iz čudovite rodne grude, posejane z griči, gozdovi, vinogradi in lozami. Koliko pristrčnih spominov

veže naše naše stare izseljence na zorna leta, ki so jih preživeli na domači zemlji, kajti čeprav so jo morali zapustiti in iti za kruhom v tuji svet, jim je vendar ostala tisto najdražje, kar ostane človeku — domovina. Domovina, kjer je »hiša očetova«, gruda, v kateri počiva mati, dežela, kjer poje rodna beseda, kjer so ti ljudje po krvi in srcu najbližji. Koliko ganotja je v očeh starega izseljenca, stare izseljenke, ko spet vidita domače loge in njive, ki sta jih zapustila pred davnimi leti, in ko vidita, da se domovina razcveta v svobodi v novo življenje.

In ob Izseljenskem tednu, teh skupnih družinskih dnevih Slovencev doma in na tujem, Dolenjski list še prav posebno pozdravlja izseljence iz Dolenjske, Bele krajine in Kočevske. Pozdravlja tiste, ki se sedaj mude v domačem kraju, in one, katerim bodo samo misli pohitele na rodno grudo. Bodimo v dneh Izseljenskega tedna vsi, mi doma in vi na tujem, kjer koli ste, vsaj v duhu in v mislih tesno združeni v — srcu domovine!

Novomeški taborniki so se vrnili

Po taboru novomeškega učiteljskega in učiteljskega učiteljskega v učiteljski so od 16. julija do 5. avgusta taborniki letos na Vinici ob Kolpi v Beli krajini člani Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta. Tabor je stal na prijaznem kraju pod vasico Kasuni onstran vinskih mostu na ozemlju hrvaške republike. Udeležilo se ga je 36 fantov in deklet, vodila pa sta staršinska prof. Marjan Dobovišek in tabornik Andrej Pelko. S taborniki je preživela lepe počitnice tudi sirota brez staršev iz Vojnika pri Celju; taborniki so s tem, da so jo povabili na svoj tabor, izpolnili eno izmed svojih dobrih del, da bi olajšali posledice hudih poplav na Stajerskem.

Tabor je bil zanimiva šola tovarštva in dobre volje. Taborniki so obiskali Zupancičev muzej na Vinici, naredili so več izletov v okolico Vinice, s kolesi so šli k Plitvičkim jezerom itd. Opravili so precej izpitov in nekaj taborniških večer in priredili med drugim tudi javno zabavo pred 22. julijem. V krajih so se udeležili praznika Bele krajine 22. julija v Črnomlju.

V Grosupljem bodo odkrili spominsko ploščo velikemu rojaku Louisu Adamiču

Trška gora pri Novem mestu — ena najbolj znanih dolenjskih vinorodnih gor

V nedeljo prvega avgusta je bil po zborovanju grosupeljske Socialistične zveze del ljudstva ustanovni občni zbor podružnice Slovenske izseljenske matice, ki se ga je udeležilo precej nad 100 članov zveze. V imenu glavnega odbora izseljenske matice je zborovalcem tolažil

usodo slovenskih izseljenih ljudi književnik Tone Seliskar. Za predsednika nove podružnice Matice je bil izvoljen tov. dr. Podkoritnik. Pripravljalni odbor, ki je do ustanovitve podružnice vodil pripravljala dela za postavitve spomenika slavnemu ameriškemu pisatelju slovenske

krvi Louisu Adamiču, je bil izvoljen v novi upravni odbor podružnice.

Dokončni spomenik pisatelju bodo postavili v Grosuplju šele prihodnje leto, letos pa bodo na sam prvi dan Izseljenskega tedna odkrili na rojstni hiši pisatelja v Blatu pri Grosuplju spominsko ploščo. Svečano odkritje bo v nedeljo 15. avgusta ob 10. uri dopoldne. Odbor podružnice Slovenske izseljenske matice v Grosuplju vabi zlasti vse ameriške rojake, ki se nahajajo v Sloveniji, pa seveda tudi rojake iz drugih dežel, da se odkritja plošče temu znamenitemu slovenskemu izseljencu udeležijo v čim večjem številu. Vsi rojaki, ki so tu na obisku, bodo sprejeti še posebno povabila s točnim sporedom svečanosti.

Iz novomeškega okraja bo šlo na Ostrožno 7000 ljudi

V teh dneh imajo vse organizacije in kolektivne posebnost zaradi udeležbe na velikih prireditvah na Ostrožnem pri Celju. Zanimanje za udeležbo na tej letošnji proslavi je povsod veliko. V občini Rakovnik se je dosedaj že prijavilo 500 ljudi.

Mirenska dolina zahteva poseben vlak samo za svoje udeležence. Dosedaj so pokazali veliko zanimanja za udeležbo tudi v Dobriču in Vel. Gabru. Zlasti bivši borci bodo šli na Stajersko v velikem številu. Mrežna dolina zahteva poseben vlak samo za svoje udeležence. Dosedaj so pokazali veliko zanimanja za udeležbo tudi v Dobriču in Vel. Gabru. Zlasti bivši borci bodo šli na Stajersko v velikem številu.

Posemezní delovni kolektiv iz novomeškega okraja bodo šli na veliko proslavo na Ostrožno kolektivno. Tako podjetje Kremen, delovni kolektiv Gozdne uprave Mokronog, Tovarne lesnih izdelkov v Novem mestu in Mizarstva podjetja na Mirni. Mladinski komite LMS občine Rakovnik je dosedaj prijavil 150 udeležencev. Dosedaj je bl-

lo v novomeškem okraju prodanih blizu 2000 značk.

Z udeležbo na Ostrožnem bomo Dolenjski vrnili Stajerskem obisk v Dolenjskih Toplicah, Kočevju in Črnomlju.

Pohitite s prijavi, da bomo mogli pravočasno pripraviti zadostno število prevoznih sredstev!

Elektrika tudi na Javorovici

V nedeljo 8. avgusta je tudi znana partizanska vasica Javorovica nad pleterskim samostanom praznovala začetek nove dobe: prvič so v njej prižgali električno luč. Predsednik šentjernejske občine Dodo Majzel je v klenem go-

voru poudaril pomen tega dneva in se zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je prišlo do končne elektrifikacije šentjernejskega podgorja. Sprožil je tudi misel, da bi speljali električno do grobišča, kjer so bili pokopani borci izdanega Cankarjevega bataljona. Ob obletnici smrti teh junakov naj bi na grobišču zagorela električna luč. Domačini so pozdravili zamisel in sklenili, da bodo takoj prispevali droge in pomagali pri delih.

Deklamacije in petje borbenih pesmi je dvigalo razpoloženost na lepi slovesnosti Javorovičanov.

Vreme

za čas od 14. do 22. avgusta

Prihodnje dni bo še jasno, zatem se prične nestalno vreme s pogostimi kratkotrajnimi padavinami. Od torka dalje, zlasti pa ob koncu prihodnjega tedna, se bodo padavine okrepile.

Belokranjski muzej je dobil nove prostore

Ko se je v začetku maja letošnjega leta iz metliškega gradu izselil dijaški internat, so njegove prostore, ki so bili prej določeni za Belokranjski muzej, takoj začeli preurejati za nove namene. Ves trakt, ki je pripadal muzeju, je bilo treba temeljito restavrirati. Tako je bilo potrebno ponekod izravnati stene, odstraniti prezide in položiti na hodniku tlak. Stara, nepravilna okna so bila zamenjana z novimi, v vseh treh razstavnih dvoranah in ostalih prostorih pa je bil položen parket. Vsa električarska in-

stalaterska, ključavničarska, plesarska in ostala dela so se zavlekla prav do 20. julija, ko so bile iz dosedanjih razstavnih prostorov na metliškem mestnem odboru in iz prošnje prenesene vse zbirke in nekatere tudi urejene v novih prostorih.

Tako je bila v obeh prvih razstavnih dvoranah nameščena zbirka narodne osvoboditve, ki je s svojim dokumentarnim gradivom, ki še vedno priteka v muzej, brez dvoma ena najbolj pestrih in bogatih zbirk, ki jih lahko vidimo v naših lokalnih muzejih. Tako se je poleg arhivalij in fototeke prav v zadnjih tednih zbirka povečala z nekaterimi zanimivimi razstavnimi predmeti, ki lepo prispevajo k ponazoritvi narodnoosvobodilnega boja v Beli krajini.

V tretji, najboljšeji dvorani je dobila svoj prostor belokranjska etnografija. Vendar pa je tudi ta prostor, kot oba prejšnja, spričo že kar bogata etnografske zbirke Belokranjskega muzeja mnogo premajhen, saj sta morali dobri dve tretjini etnograf-

skih predmetov ostati nerazstavljene v depojih. Prav tako je za sedaj shranjena v skladišču vsa kulturnozgodovinska zbirka razen redkih predmetov, ki so dobili svoj prostor na muzejskem hodniku. Arheološka zbirka pa je še nadalje ostala v razstavnem prostoru bivše Martinove cerkve.

Tako je Belokranjski muzej po treh letih svojega obstoja prišel do prvih definitivnih razstavnih prostorov. To je seveda šele začetek. Ko se bosta v prihodnjih letih izgrajila izselila še nižja gimnazija in okrajno sodišče, bodo kajpak odprte nove možnosti za nadaljnji razvoj muzeja. Prvi korak pa je bil uspešno zastavljen, za kar gre predvsem zahvala ljudski oblasti na okraju v Črnomlju, ki je pokazala popolno razumevanje in je z denarno subvencijo omogočila, da bo Belokranjski muzej, ki je kulturno-prosvetna in obenem znano-ustanova, lahko v prihodnje še uspešneje izpolnjeval svoje naloge, kot jih izpolnjuje že sedaj.

Oglejte si kvalitetne izdelke, ki so razstavljeni na Mariborskem tednu „ZLATOROG“ — Maribor paviljon 6 D

Nastajanje komun je razvojni proces naše socialistične stvarnosti

Prejšnji teden smo poudarili, da nastajanje komun ni vprašanje novih administrativnih občin in okrajev, temveč predvsem osrednji problem, na katerem se praktično preizkuša zrelost in socialistična zavest množice. V komunah in komunalnih skupnostih se že in se bodo v neposredni bodočnosti še bolj reševala številna vprašanja in sprejemali sklepi, ki neposredno prizadevajo vsakega našega državljanina in so za njegovo življenjske pogoje bistvene važnosti.

Tu se poraja nova družbena skupnost kot osnovna celica bodoče socialistične družbe, kot celica oziroma skupnosti, ki korak za korakom odpravlja ostanke starega razrednega sveta, ki staro in preživelo nadomešča z novim in s tem utira pot novim družbenim odnosom. Doba velikih in vsedravnih ukrepov, ki bistveno posegajo na naše gospodarsko, socialno, prosvetno ali kakšno drugo področje družbenega dogajanja, je v glavnem za nami. Pred nami je sedaj tisto vsakdanje in vztrajno delo, ki mora počasi, skrajno neopazno vplivati na idejno in materialne razmere določenih skupnosti oziroma teritorij. Neposredni vpliv družbe na posameznika, prevzgoja posameznika, nadomeščanje starih, toda že preživelih navad in običajev v medsebojnih odnosih med ljudmi, stalna skrb za človeka, izpolnjevanje ponekč žal še preveč sive in monotone vsakdanjosti z novimi oblikami — vse to so zahteve novega družbenega razvoja, ki se rešujejo predvsem v lokalnih skupnostih: je dejal na III. kongresu tov. Miha Marinko, ko je govoril o značaju in problemih naših komunalnih skupnosti.

Vprašanje občine, okraja (skupnosti bodočih komun), dela teh organov, medsebojnih odnosov in pristojnosti in njih, vprašanje sodelovanja najstarejših delovnih množic in upravljanju svoje oblasti, sklepanje o razvoju naših krajev in dviganju življenjske ravni slehernega delovnega človeka pri nas — vse to so osnovna vprašanja, ki morajo zanimati slehernega izmed nas. Vsa ta vprašanja so danes pred nami; niso stvar bodočnosti, niso pe-

sem prihodnjih rodov, temveč naša vsakodnevna, živa naloga. **SOCIALIZEM — POPOLNA SPROSTITVEN OSEBNOSTI** ... Če izhajamo s stališča, da pomeni socializem popolno sprostitve osebnosti, mislim na iniciativnost in svobodno ustvarjalnost vsakega posameznika pri konstruktivnem sodelovanju v razvoju naše sedanje družbe, potem je zopet in predvsem komunalna skupnost neposredno in konkretno področje take ustvarjalne iniciative vsakega državljanca. Ne pretravmo torej, če trdimo, da so komunne že danes in bodo še mnogo bolj v bodoče neposredna šola socialistične zavesti in barometer družbenih odnosov. Komunne neposredno izražajo družbeni razvoj; v njih se preizkuša delovanje mehanizmov socialistične demokracije in v njih se kaže usmerjenost in aktivnost subjektivnih socialističnih sil, predvsem komunistov je dejal tovariš Miha Marinko, ko je na kongresu podčrtal dejstvo, da postaja uresničevanje komunalnih skupnosti v celoti

eno osrednjih družbeno-političnih področij sedanosti. Z delavskim upravljanjem v podjetjih, z izpolnjevanjem novega gospodarskega sistema in končno z razširjenosti naših materialnih temeljev so bili ustvarjeni — idejno in materialno — prvi pogoji za začetek komunalnih skupnosti. Vse to se je zgodilo pri nas v zadnjih letih. Okrajši in mesta, ki predstavljajo področni okvir sedanjih komun, so dobili dokaj določeno družbeno mesto. Komunalne skupnosti so predvsem gospodarske skupnosti in morajo imeti čim več gospodarskih funkcij. Samo s tem pa seveda še nikakor ni izčrpan njihov pomen, njihove naloge in njihova vloga. Osnovni družbenopravni temelj so dobile komunne z ustavnim zakonom in z novim gospodarskim sistemom. Razvoj družbenega upravljanja v vseh področjih našega javnega življenja, čedalje globlji razvoj socialistične demokracije in vedno bolj pestro družbeno-politično življenje v naši državi — vse to prinaša z vsakim

dnevom nove probleme na dnevnih red komunalnih skupnosti. Naloge same krepijo pomen in vpliv komunalnih skupnosti, vzporedno s tem pa rastejo njihove pravice in dolžnosti. »Pred komunami se kopičijo naloge z dveh strani: od zgoraj, iz centra, od koder sprito splošnega razvoja in naše politike prenašajo na neposredne proizvajalce in ostale državljanke čedalje več pravic odločanja in dolžnosti; od spodaj, od koder državljanji z vse večjo zavestjo in iniciativnostjo predlagajo, zahtevajo in pričakujejo odgovorov in rešitev glede vsega, kar prinaša burni in revolucionarni čas, v katerem živimo in delamo.

Tu se izražajo neposredna nasprotja in zveze med mestom in vasjo; nasprotja in vzajemna povezanost interesov, izpolnjevanje industrije s poljedelstvom ter nasprotje med socialističnimi in drobnoblagovnimi odnosi.

(Miha Marinko)

(Nadaljevanje prihodnjic)

Cementarna Trbovlje izdeluje visokovredni Portland cement

Navzlic zastarelim napravam v naši najstarejši tovarni cementa v Sloveniji je kolektiv tovarne uspel, da je letos pričel izdelovati visokovredni Portland cement iste kvalitete kakor pred zadnjo vojno.

Pot do tega uspeha ni bila lahka, saj je po vojni primanjlovala raznih rezervnih delov, ki so nujno potrebni za izdelavo res dobrega cementa. Cementarna se je borila skozi vsa leta za kvaliteto, jo v današnjem razmerah tudi ohranila na dostojni višini ter jo izboljševala iz leta v leto. Res, da so bili zaradi tega proizvodni stroški v preteklih letih sorazmerno visoki, vendar kolektiv ni varčeval z napori — mnogokrat na račun svojih prejemkov — da obdrži sloves trboveljskega cementa.

Tudi indijski turisti

na Jadranu

Prvič bo letos sredi avgusta prišla skupina okrog 100 indijskih turistov v našo državo. Odsli bodo na Jadran, kjer bodo ostali deset dni. V septembru pride druga skupina iz Indije ter pet skupin iz Sirije in Libanona.

Manjši pridelek žita

v Italiji

Predvidevajo, da bo letošnji pridelek žita v Italiji manjši za okrog 14,4% kot je bil lani, ki je bil eden najboljših v zadnjih letih. Letošnji pridelek bo znašal okoli 77,35 milijonov stotov.

Zločin na naši meji

V bližini jugoslovansko-albanske meje na planini Koritnik pri Prizrenu je osem albanskih vojakov iz zasede streljalo na skupino naših vojakov. Ubili so desetarja JLA Momčila Malčica, ko je obnav-

ljeno osrednjih družbeno-političnih področij sedanosti. Z delavskim upravljanjem v podjetjih, z izpolnjevanjem novega gospodarskega sistema in končno z razširjenosti naših materialnih temeljev so bili ustvarjeni — idejno in materialno — prvi pogoji za začetek komunalnih skupnosti. Vse to se je zgodilo pri nas v zadnjih letih. Okrajši in mesta, ki predstavljajo področni okvir sedanjih komun, so dobili dokaj določeno družbeno mesto. Komunalne skupnosti so predvsem gospodarske skupnosti in morajo imeti čim več gospodarskih funkcij. Samo s tem pa seveda še nikakor ni izčrpan njihov pomen, njihove naloge in njihova vloga. Osnovni družbenopravni temelj so dobile komunne z ustavnim zakonom in z novim gospodarskim sistemom. Razvoj družbenega upravljanja v vseh področjih našega javnega življenja, čedalje globlji razvoj socialistične demokracije in vedno bolj pestro družbeno-politično življenje v naši državi — vse to prinaša z vsakim

razumljivo, kajti kdor je že kdaj gradil s trboveljskim cementom, ga bo vedno rad uporabljal.

Po analizah in skušnjah strokovnjakov presega trboveljski cement po kvaliteti ves uvoženi cement, hkrati pa je za 3 dni cenejši. Na trboveljski cement je poznan po vsej državi in si bo s sedaj doseženo kvaliteto gotovo pridobil pred inozemskimi cementi na jugoslovanskem trgu vse prednost.

5. avgusta je okoli tretje ure popoldne udarila strela v gospodarsko poslopje Franca Avsca iz Gomile št. 8. Do tal je pogorel skedenj s senom; pod skedenjem je imel Avsec hlev z živino, katero pa je rešil. Škoda je približno 200.000 dinarjev. Na kraj požara so prvi prišli gasilci z Bele cerkve, takrat na njimi pa gasilci iz Marharova. Posrečilo se jim je s pravilnim gašenjem in takojšnjim posegom obvarovati ostala gospodarska poslopja.

Lovske družine so lani in letos spustile v lov črno precej fazanov. Ta pernata divjad je zelo koristna in je našim krajem tudi v lep okras. Ljudje so v okolici Škocjana, Ljubur in drugod že našli več fazanjih gnezd z jajci. Nekateri so napravili dobro delo in so o tem obvestili lovce, ki so poskrbeli

za zaščito gnezd. V okolici Zbur pa je neka ženska vzela iz gnezda 8 fazanjih jajc ter jih dala valiti koki. Kura je sicer kebče po izvalitvi nekaj časa vodila, zaradi nepravilne vzgoje pa so kmalu vsi poginili. — Kdor koli bi našel na fazanji gnezda, naj o tem obvesti najbližjega lovca!

Lovci poročajo, da so v žolcu nekega fazana pred kratkim našli med drugim mrčesom tudi precej koleradskih hroščev, kar ponovno dokazuje koristnost te naše pernate divjadi!

Tako žalostnega pogreba še ni bilo, kakor smo ga imeli 6. avgusta letos. Pokopali smo Jožefa Pavca, staro približno 45 let doma z Vrha. Zapustila je 11 otrok, od katerih so 4 mladoletni. Umrla je na raku. Otroci so se od dobre matere težko poslovili, saj jim je bila edina opora. Oče je grob in rad pijančujoč. Da je šla Pavčeva pregodaj v grob, je kriv v veliki meri njen mož, ki jo je vedno pretepal.

Kakor smo že večkrat pisali, da je alkohol krivec mnogega gorja, moramo to znova ugotoviti. Janeza Pavca obsojamo vsi pošteni ljudje, z njegovimi otroki pa sočustvujemo ob izgubi matere ter jim izrekamo toplo sožalje.

A. S.

Pregrad ob Kolpi

Gasilci iz Predgrada se z vneto pripravljaljo na proslavo 60-letnice društva, ki bo 15. avgusta. Program je dobro pripravljen in upajo, da bo prireditev uspešna.

Pred dnevi je Ivan Maurin iz Kovčeve vasi ustrelil merjasa. Okoliški kmetje se mu zahvaljujejo, da je uničil škodljivo mrčino.

J. S.

Tisoče novih ton jekla, nafte, cementa...

Kaj predvideva družbeni načrt za prihodnje leto

Po načrtu družbenega plana za prihodnje leto, ki je dan v proučevanje, se bo razvijala naša industrija v smeri, ki ji je bila določena že za letošnje: povečal se bo izvoz industrijskih proizvodov, podprl se bo razvoj predelovalne in zlasti prehranjevalne industrije, domača industrija se bo usposobila za povečanje proizvodnje opreme in industrijskih naprav.

64.000 novih delavcev in uslužbencev

Letošnja porast industrijske proizvodnje in vključitev v pogon mnogih novih objektov v prihodnjem letu bo našo industrijsko proizvodnjo dvignila za novih 15% v primeri z letošnjim, ali za 31,4% v primeri z lanskim. To povečanje proizvodnje bo zaposlilo v industriji 64.000 novih delavcev in uslužbencev.

Orjaški razvoj metalurgije

Za našo črno metalurgijo res lahko rečemo, da bo letos in prihodnje leto dosegla orjaški razvoj. O tem jasno pričajo številke iz načrta družbenega plana za 1955: proizvodnja železne rude bo večja za 120%, belega surovega železa za 130%, sivega surovega železa za 116%. Proizvodnja valjanih, vlečnih in kovanih proizvodov bo narasla za 65%.

Od objektov, ki bodo puščeni v pogon prihodnje leto, so posebno važni objekti Železarne Zenica: dve koksnarni za letošnjo proizvodnjo 225.000 ton koks, dve nagibni peči za letošnjo proizvodnjo 200.000 ton surovega jekla, elektropeči s kapaciteto 25.000 ton elektrojekla itd.

Pa tudi v drugih železarnah se bo proizvodnja znatno povečala. Jesenice bodo dale več 10.000 surovega jekla in 8000 ton vlečne žice. V Železarni Sisek bo dograjena peč za proizvodnjo 45 tisoč ton surovega železa itd. Z zaključitvijo razširitev del rudnika Vreš bomo dobili 300.000 ton železne rude več, z otvoritvijo rudnika Bešlinac pa nadaljnjih 200.000 ton.

Tisoč ton nafte dnevno

Proizvodnja nafte bo v primeri z letošnjim letom višja za 43%. Nova rafinerija nafte v Sisku bo dajala na dan tisoč ton raznih naftnih produktov — 300.000 ton letno.

Rafinerija v Sisku pa ni

Velika škoda zaradi poplav v Avstriji

Slovenski vestnik, glasilo Slovenske Koroske, prinaša izčrpano poročilo o velikih škodi, ki jo je utrpelo gospodarstvo zaradi poplav. V celoti so morali izprazniti 5.785 hiš in spraviti pod zasliho streho 39.187 prebivalcev! Voda je porušila 1.070 poslopij, razdejala 395 mostov, 99 mostov pa poškodovala. Med poplavo je utonilo 4.937 glav živine, pri čemer grobnica ni štetja. Voda je uničila tudi veliko število divjadi; računajo, da je samo v Gornji Avstriji poginilo okrog 17.000 glav divjadi, na področju Dunaja pa tudi najmanj 1000 kosov.

Strašne posledice je poplava zapustila na poljih in travnikih. V Gornji Avstriji je voda poplavlila okoli 50.000 hektarov zemlje, v Nižji Avstriji 36.149 hektarov, na Dunaju 2.800 ha in na Salzburškem 3.981 ha. Skupno je voda poplavlila 92.930 hektarov plodne zemlje. Samo v Nižji Avstriji cenijo vrednost žetve, ki jo je voda uničila, na 137 milijonov

edinov objekt za proizvodnjo in predelavo nafte, ki bo začel obratovati drugo leto. Tako bo na pr. »Nafta« v Lendavi dala letno 20.000 ton surove nafte, 1.500 ton gazolina in 5000 ton propan-butana. Kakšen pomen ima ta povečana proizvodnja nafte za našo moderno industrijo, ni treba posebej poudarjati.

Cement in papir

Z razširitvijo sedanjih tovarnih cementa in z dograditvijo novih objektov v letu 1955 bo naša letna proizvodnja cementa narasla na 550 tisoč ton.

Povečana proizvodnja papirja je zaradi sedanega pomanjkanja izredno važna. Tovarna celuloze in rotopapirja v Vidmu bo proizvajala na leto 20.000 ton rotopapirja in 18.000 ton lesovine, proizvodnja celuloze pa se bo dvignila za 2.000 ton. Novi obrati bodo stekli tudi v tovarni sulfatne celuloze in natron-papirja v Maglaju.

Milijoni metrov novih tkanin

Tudi naša tekstilna industrija bo dobila prihodnje leto nove objekte. V »Makedonki« v Stipu bo novi obrat dal 16 in pol milijona kvadratnih metrov bombažnih tkanin letno. Tovarna volnenih tkanin v Tetovu 3 milijone kvadratnih metrov volnenih tkanin, a svilarski kombinat v Titovem Velešu bo v svoji novi tiskalni proizvodnji dala drugo leto 20% raznega blaga več na trg kot letos.

Kemična industrija

Kemična industrija dobi prihodnje leto tudi nove ob-

jekle, zlasti za pospešeno kemizacijo poljedelstva. Tovarna »Zorka« bo dala 60.000 ton superfosfata in 50.000 ton žvepene kisline. Novi obrat za elektrolizo v isti tovarni bo proizvajal letno 12.000 ton elektrolitičnega cinka, 35 ton kadmija in 25.000 ton žvepene kisline. Podjetje »Jugokrom« v Skoplju bo dalo novih 5000 ton kromovih soli, tovarna sode v Lukavcu pa bo povečala proizvodnjo kalcirane sode na 50.000 ton, kausitične sode za 26.000 ton in tekočega klorida za 1.150 ton.

Novi agregati hidro- in termo central

Ne samo industrija, ampak tudi prebivalstvo, zlasti v nekaterih krajih, čuti pomanjkanje električne energije. Načrt družbenega plana za 1955 predvideva povečanje proizvodnje električne energije za 15%. Obratovati bodo začeli številni objekti elektrogospodarstva. Hidrocentrala Ovcbaranja, Medjuvršje, Sošanj in Jajce II. dobijo po en nov agregat, ravno tako termocentrala Kostolac in Kolubara. Hidrocentrala Zvonik dobi dva nova velika agregata, hidrocentrala Jablanica pa štiri. Samo en agregat od teh štirih (ždelan v Litostroju) ima 31.000 konjskih sil. To je sploh največja turbinna, kar jih je bilo doslej izdelanih v Jugoslaviji. Celokupna električna energija elektrarne Jablanica bo lahko naenkrat osvetljevala okrog 10 milijonov žarnic.

Ze samo teh nekaj podatkov in števil iz načrta našega družbenega plana za prihodnje leto kaže, da gremo v industrializacijo naše države ne s koraki, ampak z velikanskimi skoki.

(Po »Politiki«)

Smrt med dolenskim rojaki v Ameriki

V Clevelandu so umrli: Ignac Koracin, star 67 let, doma z Zdrnje vasi; Vincenc Vidmar, star 68 let, doma iz Velikega Lipja pri Žužemberku; Mamie Hoffert, rojena Sterle, doma iz Loškega potoka, kjer zapuša sestra Elio Sterle in Antonijo Kalan; Joseph Škufca, star 74 let, doma iz Zvirč; Johane Leskovec, doma z Viseja pri Žužemberku; John Ferlin, star 76 let, doma iz Zagradca; Josip Godec, star 75 let, doma od Žužemberka; Anton Lausche, star 59 let, doma s Hini; John Maurer, star 70 let, doma iz Dečje vasi pri Žužemberku; John Mesojedec, star 50 let, doma iz Zdeneske vasi pri Dobropolju; Mary Smith, rojena Topolko, stara 76 let, doma nekje pri Žužemberku.

V Denveru so umrli stari naseljenec Marko Sodja, star 87

let, doma s Streklejca. V Shenoyganu Vis, je umrl 66-letni Martin Jelenc, doma iz Gabrijla pri Mokronogu. V Jolietu III. sta umrli 82-letni John Patric, doma s Suhorja pri Metliki, in Math J. Gasperich, star 74 let, doma iz Dragutina. V Bradley III. je umrla 62-letna Rose Smole, rojena Reholec, doma iz Mokronoga. V West Allisu je umrla 72-letna Frances Janecich, doma iz Malega Kalila pri Mirni peči. V Shreveportu v Louisiani je podlegel kaplj Joseph Coop, star 70 let, doma iz Padove pri Kočevju. V Terre Haute Ind. je preminil 82-letni Anton Roshel, doma iz Srednjega Globodola pri Mirni peči. V Chicagu je umrl 84-letni Matija Marincič, doma iz Dobrnice. V Torontu v Kanadi je tuberkulozo pobrala 55-letnja Josipa Pavlina, doma iz Mokronoga. V Fontani Calif. je umrl Alojz Strasberger, star 65 let, doma iz Škocjana.

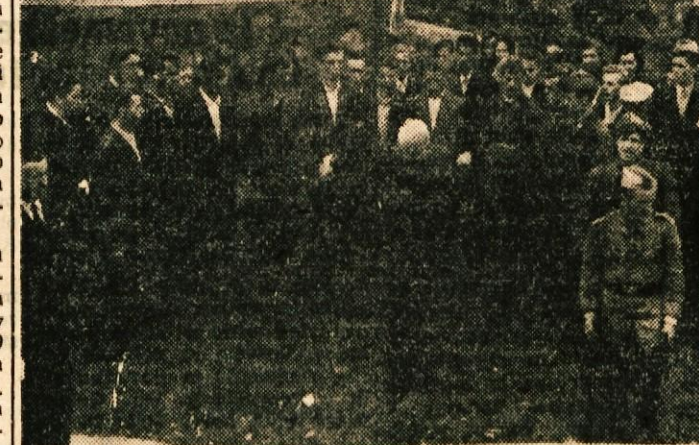
Umrli člani Slovenske napredne

podporne jednote: pri društvu št. 104 West Allis Franciška Pančič, stara 78 let, doma od Mirne peči; pri društvu št. 473 Harmsville Pa. Margareta Vrečar, rojena Rogina, stara 55 let, doma iz Vinice pri Cernomlju.

šilingov. Veliko škodo je tudi

po drugih pokrajinah, vsa pa

še niti ni ocenjena.

S proslavo občinskega praznika v Zagradcu — slovesnost na pokopališču Foto Erjavce, Stična

Dolenjevaščani so lepo proslavili svoj praznik

Prebivalci Dolenje vasi in okoliških vasi so 1. avgusta zelo lepo proslavili svoj prvi občinski praznik. Zvečer pred praznikom je domača igralska družina prav dobro zaigrala dramo »Kovarstvo in ljubezen«. Dvorana je bila prepolna za vse udeležence, ki bi bili radi videli igrati. 1. avgusta je bil uspešen napad mladincev predvojaške vzgoje na Dolenjo vas in nastop gasilcev. Dopoldan je bilo tudi

polaganje vencev na grobove padlih borcev v NOB. Po svečanem delu proslav v dopoldanskih urah je sledilo ljudsko rajanje.

Tudi v Loškem potoku, kjer so slavili letos 31. julija že drugi občinski praznik, so bile proslave zelo lepe.

Tradicija praznovanja občinskih praznikov na Kočevskem se iz leta v leto bolj uveljavlja.

O. K.

Kajetan Hrošč:

Tobak, tihotapci in financarji

Končni povod za dokaj močan vzburjenje je dala ena izmed mnogih patrol, ki je šla junja meseca z deželnim tobačnikom nadzornikom Petrom Naglom na lov za tihotapci proti Stani pri Ljubi. Nagel je vojakom sicer vsak dan izplačeval dnevnice, ker pa so bile preskromne, so jih vojaki v junjski vročini porabili za plačilo, saj so se ustavljali v vsaki gostilni. Zato jim za hrano ni bilo ostalo. Zastonj niso med potjo dobili nič, ker so jih vsi gledali po strani. Zato so prišli k naglu, naj bi jim vendar še kaj primaknil; ta pa se je upravičeno upiral, ker so pač veljavni predpisi določali višino dnevnice. Takoj po povratku v Novo mesto je korporal, ki je bil z Naglom na patroli, poročal kar na trgu pred stražarnico svojemu majorju Stuardu o izvršenem pohodu in mu potrdil, da so bili vojaki lačni, ker niso imeli dovolj denarja za hrano. Major je vzrotil in takoj poslal po Nagla, ki se ni prišel

nititi do svojega stanovanja, da mora takoj na trg. Ko je prišel do njega, ga je major vpričo zbranih meščanov nagrajil: »Kako si dovolil, vi zankirnež, vlačiti moje vojake celih pet dni in jih pri tem stradati? Kje se je ta falot tega naučil? Dal ga bom peljati v stražarnico, kjer mu bodo naložili vsaj sto palle! Nagel je hotel majorju pojasniti, kako je prišlo do negotovanja vojakov in mu pomolil uradno potrdilo o višini vojaških dnevnic. Toda s tem je šele prišlo olje na ogenj. Major je kar ponoril in začel kričati: »Vi mestranež, če opravčevate še hočete iz rok mu je izbil potrdilo, rekoc: »... m se na vaše potrdilo in na listega, ki ga je izdal? Z vami vred so vsi tobačni birči navadni potepuhi! Takoj nato pa je svojo besnost prevrnil v hinavsko prijaznost in ga pozval vpričo krotkočlove se množice, naj se sklone, da ga na ložke brcni, potem pa naj se izgubi, da ga ne bo minila potrpežljivost. Korporalu pa, ki

je stal ves čas poleg, je ves razjarjen zabrusil, kako da ni tega falota premlati še na poti, saj bi mu vsako klofuto posebej plačal.

Meščani, ki so se začeli zbirati v vedno večjem številu pred stražarnico, so se imenitno zabavali. Vseč jim je bilo, da se je nekdo našel in se znesel nad osvojenim tobačnim birčem. Z odobravanjem so vzeli na znanje še zadnje majorjeve besede, ki jih je poslal za odhajajočim Naglom: »Pretepite prekletega falota, kjerkoli ga dobiti! Seveda ni nikomur prišlo niti na misel, da bi se ga dejansko lotili, to so prepuščali kar vojaštvu. Dobili pa so vsakogar večji pogum in vijo za nabavljanje tihotapskega tobaka.

Nagel se je upravičeno bal za svojo kožo, ker je videl okoli sebe samo sovražne poglede. Vojaščina je bila vsemočnejša in tobačna uprava je morala ob sporu z njo podležiti. Zato se je napravil, da odpotuje v Ljub-

ljano, kjer bi se skrnil pred nakanami vojakov. Še prej pa je hotel urediti neko stvar, kar mu je pa končno prineslo nesrečo.

Preden se je Nagel odpravil na omenjeni pohod, je v Novem mestu zalotil nekega hrvaškega tihotapca, ko je prodajal tobak po hišah, in ga dal zapreti v mestni zapor. Ker ni imel časa, da bi ga podrobneje izprašal, je menil z njim opraviti po povratku s službene poti. Zato tudi ni vedel, da je tihotapec iz Vojne krajine, kjer je bil vsak možki pokleni vojak. Medtem ko Nagla ni bilo, je dal major Hrvata izpustiti, češ da ne gre, da bi birči zapirali vojake. Nagla je majorjeva samopasnost ujezila in se je, še od zadnjih dogodkov razjarjen, pismeno pritožil na novomeško vojaško poveljstvo. Toda jo! Nista se minila noč in dan, odkar je Nagel oddal svojo pritožbo, je že prišla ponj vojaška patrola s poveljem, da mora takoj na glavno stražarnico. Tega se je Nagel seveda ustrašil, ker je imel že iz prejšnjega dne slabe skusnje z vojak. Toda ukaz je ukaz, in kljub upiranju so ga vojaki, suvajoč s puškimi kopiti,

vlekli proti stražarnici, pred katero je že čakal njegov nasprotnik major Stuard z več oficirji. Ko je major zagledal patrolo z Naglom, je že od daleč kričal: »Kaj sem, prekleto falot! Ko so prispeli do oficirjev, ukaže major vojakom: »Klop sem! Nagel je v grozi spoznal, kaj ga čaka in začel rotniti oficirja, naj ga vendar posluša ali pa ga odpeljati v Ljubljano, kjer se bo stvar razčistila. Major pa je bil neizprosno: »Ti potepuh, je kričal, »bi se rad govoril? Gospod polkovnik je ukazal, da te moramo na tej klopi premlati, da boš vedel še kdaj zapirati poštene hrvaške vojake! Nočem biti več major, če ti bo manjkala samo ena palica od petdesetih. Ko jih boš dobil, ti jih živ krst več ne vzame!»

Zaradi oficirjevega kričanja so postali meščani pozorni in so se začeli zbirati pred stražarnico. Množica je vedno bolj narasčala. Tedaj so se začeli vrstiti dogodki z bliskovitostjo naglo, seveda v Naglovo škodo. Ko se je nadzornik branil, da bi sam legel na klop, ga je major zagrabil za suknjo, dva vojaka sta mu zavila roke, da se ni mogel več opetati in ga

položila na klop ter držala. Major je šel, dva korporaleta sta ga pa matila. Ko je bilo eksekucije konec, se seveda Nagel ves pretepen ni mogel dvigniti in oditi, kljub majorjevi grožnji, da mu bodo našli še sto palle, če ne bo takoj izginil. Zato sta ga dva vojaka prišla in ga odpeljala v stražarnico, kjer so ga imeli še nekaj ur zaprtega, nato so ga izpustili. Ko se je Nagel končno privlekel domov, je bilo prvo naročilo, ki ga je izrekel, naj pripravijo nekstra pošto, da bi ga odpeljala iz tako nevarnega območja v Ljubljano. Ljubljanski mestni kirurg Anton Triber, h kateremu se je zatekel takoj po prihodu, mu je izstavil zdravniško spričevalo, kjer piše: »Obe debeli lci g. Petra Nagla so novomeški vojaki tako pretepli, da sta obe strani vneti in se je zaštrila kri, zaradi česar lahko postane zadeva resna.«

In konec te zadeve? Nagel je odzdravil in ostal v Ljubljani. Za bolečine so mu našli nekaj denarja in v Novo mesto je dobil osem dni hišnega zapora. Vojakom pa so prebrali polkovno povelje, da odslej ne smejo več nasprotovati tobač-

nim birčem.

Od tega časa dalje res ni bilo čuti o kakih večjih nasprotjih do birčev. Nadihoma pa so jim še vedno metali polena pod noge, kadar se je pač nujna prilobnost. Stan tobačnih birčev je z letom 1781 izgubil tudi svojo upravičenost, ko je država odpravila tobačni zakon in vzela tobačno upravo v svoje roke. Cene tobaka so se znatno znižale in tudi tihotapci niso imeli več pravega razloga za svoje delovanje. Poleg tega se je povečala policijska mreža, ki je že v kavi zatrla vsak poskus tihotapstva.

Nanzilali smo nekaj zgodovinskih dejstev iz časov tihotapstva na Slovenskem, o katerem je bilo še v polpreteklem času toliko zgod, ki so jih pripovedovali v dolgih zimskih večerih. Tihotapec po prav tako kakor rokavničar prešil v zakladnico ljudskega izročila. Tobaka je še vedno dovolj, tudi trafikantov ne manjka, tihotapec so že zdavnaj izumrli, tekač denarja in v Novo mesto je prišel drug nadzornik. Major je dobil osem dni hišnega zapora, vojakom pa so prebrali polkovno povelje, da odslej ne smejo več nasprotovati tobač-

(Konec)

„Kier ptičica se izvali...“

»Kam so zletela ta leta...«

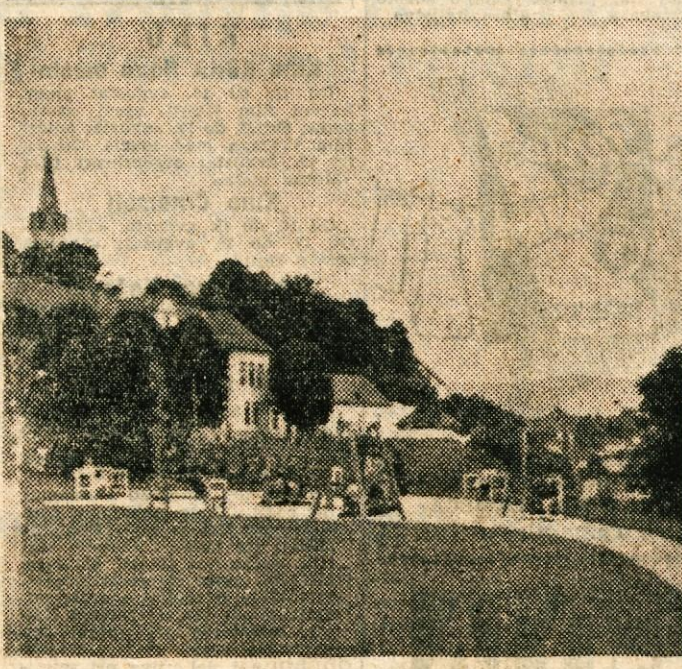
Prijatelj našega lista in znan dopisnik v napredni ameriški »PROSVETI«, tovariš John Lokar st. iz Euclida, Ohio, nam je pred kratkim pisal:

Poštenost čez vse!

Čenjeni urednik Dolenjskega lista, spodaj podpisana prosim, da mi ustavite list, ker imam slabe oči in tisk v listu je tako majhen, da ne morem več brati. Zatorej mi list ustavite, kadar poteče naročnina. Mislim, da bo potekla na mesec, in nočem, da bi bil oškodovan na poštnini.

Z rojstnim pozdravom
Mary Pristove, Chicago, 2050 —
M 23 rd Str., Ill.

Zal so črke v naših tiskarnah v primerjavi z ameriškimi v tamkajšnjih slovenskih časnikih zares majhne. Iz Amerike nam stari naročnik list poštno odpove; kako drugačen je po sruco od marsikaterega Dolenjca, ki je leto in dan naš tedenk dobival, zdaj, ko se je oglašil pri njemu pošto in poprosil za plačilo naročnine, pa mu tak brezvestni naročnik odgovori: »Ne plačam! Nimam denarja!« In takih na Dolenjskem ni malo!

Na otroškem igrišču nad novomeško Zgornjo Loko je vedno živahno

Kakšni bodo novi kovanci

V denarni kovnici v Beogradu že pripravljajo nove kovance po 10 in 20 dinarjev. Izdelani bodo iz lahkega aluminija. Po načrtu

kuparja F. M. Dinčiča predstavljajo kovanec za 10 dinarjev glavno kmetice, kovanec za 20 dinarjev pa glavno delavca.

Iz aluminija bodo tudi novi kovanci po 5, 2 in 1 dinar.

steno. Ekipa je pri svojem tritedenskem delu nabrala za Belokranjski muzej preko 170 predmetov, med katerimi so z nekaterimi prav značilnimi primeri zastopane notranja oprema, promet, trgovina, domača delavnost, poljedelstvo, živinoreja, vinogradništvo, sadjarstvo, ljudski lov in prehrana. Precej je bilo napravljanih fotografskih posnetkov in risb, ki prikazujejo predvsem stavbe in notranjo hišno opremo. Zanimivi pa so tudi novi zapisi nekaterih ljudskih pripovedk in kresovanj.

Vsekakor je letošnja kotlanska ekipa študentov-etnologov zadovoljivo izpolnila svoj nalog in bi bilo le želeleti, da bi se započeto delo nadaljevalo tudi v prihodnjih letih.

celo parabelo. Imeti švabsko borzostrelko, posebno pa še parabelo, zaplenjeno v borbi, je bila posebna čast za vsakega borca.

Prva četa je zasedla položaj desno do Gračnice, druga pa levo pobočje soteske. Okrog pol štirih popoldne je šlo po vsem bataljonu, raztresenem po obeh pobočjih, rahlo, pritrjeno šepetanje. Najbolj izpostavljene naše straže so že videle prve švabske patrulje in so dale dogovorjen znak. Švabi so se opreznost in počasi pomikali v sotesko, kjer smo jih že prav nestrno pričakovali.

Približno dva kilometra pred sotesko so se švabski avtomobili ustavili. Pot v sotesko so nadaljevali peš. Zato smo tudi mi v zasedi videli prvo pomikajočo se kolono. Hotela je prekoriniti sotesko. Njen cilj je bilo križišče pri gostilni in pobočje nad njo. Še nekaj korakov in že smo imeli obkoljeno vso švabsko predhodnico, ki ni slutila nevarnosti, v katero je zšla. Komandant Badovinac se ni dal znaka za napad. Naslonjen na debelo smreko je ostro motril kolono skozi daljnogled. Gledal jo je dolgo, ni se je mogel nagledati. Vsi okrog njega smo se s skrbjo spogledovali, bili smo nestrpni. Po vsem telesu smo čutili drget. Dogovorjenega znaka ni hotelo biti od nikoder. V

tem trenutku smo že tudi popolnoma točno razločili čudno predhodnico, kakršne še svoj živ dan nismo videli. Vročina in mraz sta nas začela spreletavati, postali smo nesigurni, prepadi. Bil je grozen pogled, ki je vsakega borca pretresel do dna duše. V takih pogojih, s tako zahrbtnostjo in podlostjo, se ni moglo boriti!

Švabska predhodnica, močna okoli sto petdeset mož, je bila obdana s šolsko deco iz Lokavca. Nemci so jih zbrali v Rimskih Toplicah in jih vlekli s seboj. Obdali so se z živim zidom naših slovenskih otrok, ki naj v primeru napada zaščitijo s svojimi telesi esesovsko svojat. V strahu in trepetu, vsi obokani, so komandanti otroke na vsaki strani rekali. Po sredi ceste pa je šla švabska predhodnica.

Le Nemci so bili zmogni take podlosti. Vsi, ki smo bili v bližini komandanta, smo prestrašeno ugibali, kaj bo ukrepil. V trenutku nas je napadel strašen bes. Badovinac se ni mogel odločiti.

Švabi in verjani, obdani od vseh strani z otroki, so počasi napredovali po cesti. Minute so bile dolge kakor večnost. Živi so nam bili do skrajnosti napeti. Slišali smo klokočati vodu in tolnulni Gračnici. Njen enolični šumot nam je v trenutku nekako preganjal tekočo moro, ki nam je

Slovenski izseljenci - iskalci zlata v Kaliforniji

Kaj piše Jack London o dalmatinskih izseljencih

Kalifornija — dežela zlata! Kaj čitamo v zgodovini o njej? Prvi so jo obiskali Španci leta 1533. Bolj natančno pa jo je preiskal kapitan Cabrillo, ko je leta 1542 pripridal do obrežja Santa Barbara. Leta 1548 pa je Sir Francis Drake preiskal obrežje severne Kalifornije in ji dal ime Novi Albion. Španski misionarji reda frančiškanov so leta 1769 ustanovili prvo misijonsko postajo. Oni so prišli krčiti kravo po tujim gospodarjem. Do leta 1821 so ustanovili še 21 misijonskih postaj, od katerih je vsaka imela večje ali manjše posestvo. Na teh posestvih so delali Indijanci. Pridelovali pa so vino, olje, pomaranče in razno zelenjavo. Za misionarje so potem prišli Španci in se začeli naseljevati okoli leta 1777. Ustanavljali so mesta in vasi v bližini misijonskih postaj, odtod iliko tudi Kalifornija toklo mest po inženirskih svetnikov.

Prvi voz z Amerikanci se je pripeljal v Kalifornijo leta 1826. V vojni med Mehiko in Združenimi državami je ameriška armada zavzela gorjo Kalifornijo. Po sklenjenem miru 2. februarja 1848 so Kalifornijo kmalu priključili Združenim državam Amerike.

»Zlata mrzlica«

Ko je James W. Marshall leta 1848 našel zlato blizu mesta Sacramento, se je novica biliskoma raznesla po vsem svetu. Iz vseh koncev sveta so zlatokalci hiteli v Kalifornijo. Mesto San Francisco, ki je takrat štelo okoli 600 prebivalcev, je bilo hitro prazno. Za zlato so drli trgovci, sodniki, advokati, delavci in obrtniki, vsak s svojim krampom in lopato. Še danes so v Kaliforniji mesta z imeni zlatokalcev: po polkovniku in odvetniku George F. James se imenuje mesto Jamestown, po sodniku A. H. Tuttle se imenuje Tuttleton, po majorju Williamu Knighthu pa resto Knight Ferry. Življenje zlatokalcev je bilo burno in ogroženo od vseh strani: beznice s pištolami, ženskam, igralnice vseh vrst, zraven pa prežehi španski roparji, pred katerimi ni bil nihče varen, niti podnevi.

Nekaterim zlatokalcem je bila sreča mila in so res obogateli. Temu so priča razkošne palače v mestu San Francisco in drugod. Prav tako kot so pomrli njih lastniki, se rušijo tudi palače druga za drugo in odstopajo prostor modernejšim palačam sedanjega časa.

Zahvala za pozdrav iz Clevelanda

Med drugimi rojaki se mudita na obisku v stari domovini tudi gospod in gospa Trlep iz Clevelanda. On je doma iz Čužne vasi pri Trebelnem, ona pa je Gorenjka. Našemu uredništvu in upravi sta izročila pozdrave gospoda Johna Lokarja st. iz Clevelanda. Tovariš Lokar st. je naš naročnik in večkrat tudi kaj napiše za Dolenjski list. Za pozdrave se mu najlepše zahvaljujemo in mu hkrati želimo obilo zdravja in zadovoljstva.

Tiskovni popravke

V 31. številki našega lista sta se v gradivo vrnili dve tiskovni napaki:

O najdenem balončku iz Francije nam je poročal naš dopisnik Matija Miklič in ne Mitja Maklič, kot je tiskarski škrat popačil ime dopisnika. Prav tako za mladinski dom v Kotu pri Mirni ni dal predlog Svet za prosveto in kulturo pri OLO, pač pa Svet za zdravstvo in socialno politiko, ki je o tem predlogu razpravljal na večih sejah in ga tudi sprejel.

Kaj piše Jack London o dalmatinskih izseljencih

Ob odkritju zlata v Kaliforniji postaja tudi iseljevanje iz Hrvaške in Slovenije vedno pogostejše. Hrvači, rajše Dalmatinci, se naseljujejo v pristaniških mestih Kalifornije, Slovenci pa odhajajo v notranje kraje. Na stoletje hrvaških mornarjev je pod vplivom »zlate mrzlice« pobegnilo z avstrijskih ladij, ki so pristajale v ameriških pristaniščih, posebno v San Franciscu, in odhajale za sledovi zlata. Večina je ostala tam in se posvetila ribištvu, pomorstvu in poljedelstvu. Hrvatje spadajo tudi med pionirje svetovno znanega kalifornijskega sadjarstva. Evo, kaj piše slavni ameriški pisatelj Jack London v svoji knjigi »Dolina meseca« o Dalmatincih, ki so nekdanji puščavo Pajaro spremenili v »jabolčni raj« in ji dali ime »Nova Dalmacija«.

»Pred mnogimi leti so prišli sem Dalmatinci kot najsiromašnejši izseljenci. Revni kot cerkvene miši... Najprej so delali kot dninarji v trgovatv, kasneje pa so začeli kupovati sadije. Čim več denarja so zaslužili, tem bolj so razširjali svoje trgovine. Kmalu so najemali v zakup sadovnjake za daljšo dobo, sedaj pa kupujejo že tudi zemljo... Da, »Nova

Dalmacija« je pravi jabolčni raj. Samo pogledaj, kaj so Dalmatinci napravili iz te zemlje...« (Se nadaljuje)

IZVOZ CIGARETNEGA PAPIRJA

Gospodarski vestnik poroča, da je tovarna papirja na Reki naš edini izvoznik cigaretnega papirja. Lani ga je prodala Turčiji, Grčiji in Argentini: 647 ton, kar je 72% planiranih količin. Zelo povoljne cene je dosegla tovarna v Argentini, medtem ko so bile cene v Turčiji nižje, zaradi konkurence angleškega papirja.

Vrednost cigaretne papirja prodanega v Argentino znaša 300.000 dolarjev.

Zelo verjetno bo tovarna že letos začela izvažati cigaretni papir tudi na Kubo, v Sirijo, Belgijo, Paragvaj in Urugvaj.

Reška tovarna papirja pa izvažata tudi druge vrste papirja. Lani ga je izvozila 1.213 ton in preselila planirano za 229%. Ves ta papir so izvozili v Turčijo po še kar ugodnih cenah.

Na domačem tržišču je tovarna prodala 489 ton cigaretnega papirja in 2.058 ton celuloznega papirja.

Dopisujto v »Dolenjski list«

Vsak član

PREŠERNOVE DRUŽBE

bo prejel najkasneje do 1. decembra 1954 naslednjih pet knjig:

1. KOLEDAR ZA LETO 1955
2. Povest Franceta Bevka: TUJA KRI
3. Povest Olava Dunna: HOJA SKOZI TEMO
4. Mladinsko povest Ivo Zorman: SVOBODNI GOZDOVI
5. Poljudnoznanstveno delo: DEZELE SVETA

Letna članarina, za katero prejmejo člani gornjih pet knjig, je samo 240 din. Člani, ki prejmejo knjige po pošti, doplačajo za odpremo 20 din. Članarino lahko plačate tudi v obrokih.

Ker vsi poverjeniki niso zaključili vpisovanja članov, dnevno pa se prijavljajo še novi, tiskamo nekaj tisoč zbirk več.

Zato pobizite z vpisovanjem, ki bo zaključeno z objavo v časopisih. Opozarjamo, da bo cena zbirkam v prosti prodaji znatno višja od članarine. Zahtevajte naše prospekte, ki so jih prejeli te dni vsi poverjeniki in knjižarne in preko katerih se lahko podrobneje seznanite z vsebino naših knjižnih izdaj.

PREŠERNOVA DRUŽBA

IZLOŽBA NI PRIMERNA

»Pri vas imate pa res lepe stvari! Rada bi si pomerila tisto obleko v izložbi.«

»Jo, tovariščica, saj imamo za preoblečenje primeren prostor, veste, v izložbi je malo nerodno, zaradi ljudi...«

KLEPETULJA PRI ZDRAVNIKU

»Tovariš doktor, rekli ste naj izplazim jezik, pa ga sploh pogledali niste.«

»Ni bilo treba. Toda potreboval sem tišino, da sem lahko napisal recept.«

VETERINAR

Njega dni je Peteršiličkov oče iz Suhe krajine zdravil živino, kajpak bolj na svoj način. Pa ga pokliče neki kmet: »Oče, poglejte no, moja krava nekaj boleha.«

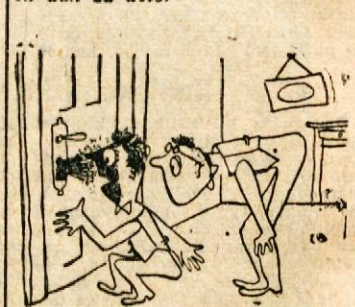
Oče Peteršiliček je naročil, da so mu prinesli svečo in poleno. Poleno je vtaknil kravi v gobec, da je zijala, prižgal svečo in jo dal nekemu, da jo je držal kravi pred gobcem. Sam je pa stopil

za kravo, ji dvignil rep in pogledal. »Jej, jej, ni pomočil! Krava ima zavozlana čreva — ne vidim skrozi do sveče...« je rekel »učeni« veterinar.

MED LENUHI

»Ti, Pepe, jaz bi bil najbolj vesel, če bi leto imelo 364 praznikov.«

»Ne nori, Zani! Kadar bi bilo prestopno leto, bi pa vseeno imeli en dan za delo!«

»Krasno...! Na hitro pogled še tle!«

,Vselej komaj čakam, da pride vaš list...‘

nam piše v pismu Angela Rossman iz Sheboygana v državi Wisconsin, ZDA, v katerem pravi med drugim:

»Čenjeni urednik Dolenjskega lista,

prosim malo prostora v preljubljenem Dolenjskem listu. Obnavljam naročnino za sebe in prijateljico, ker obe komaj čakava, da pride list k nam. Kadar ga dobim, me v duhu prenese v rojstno domovino. Mojega moža pa ravno tako; kakor je truden od težkega dela, pa vendarle nikdar ni toliko zmuden, da lista ne bi prebral od začetka do konca.

Z delom se ne moremo nič dosti pohvaliti, ker je tu že dosti ljudi dobilo nezaželjene počitnice. Revez je tukaj tisti, ki nima nič svojih prihrankov. Takih, da bi kaj imeli, je pa malo, samo od danes do jutri ali po domače rečeno, iz rok v usta živimo. Sedaj ko smo dobili nazaj republikance, po 20 letih, kar so demokrati doignili plače delavcem, se zdaj vse plače spet znižujejo, živijo pa ne. Kakor berem v vašem listu, sedaj prav lepo napredujete. Je

pa tudi tu dosti takih, ki blatiojo Jugoslavijo. In to so tisti, ki so zbežali in si ne upajo nazaj, ker jih je sram.

Posiljam vam 10 dolarjev; 3 dolarji so za naročnino John in Jenni Kračna iz Clevelanda, 5 dolarjev je za mojo naročnino, 2 dolarja pa za naročnino moje sestre Francke Babič iz Redetega kaleda pri Dobriču.

Ob priliki se spet oglašim. Dobivam tudi časopis Rodna gruda, ki je zelo zanimiv.

V svojem pismu nam je naša zvesta bralka Angela Rossman poslala tudi daljšo pesem »Pomnik v slovo«, ki je zaradi pomankljivega prostora ne moremo objaviti. Premnogih izseljenec rad v vezani besedi pove, kako mu je pri sruco, ko misli na staro domovino.

»Ceprav bogato gnezdo ni, kjer ptičica se izvali, srce nazaj ji hrepeni, pogledat v gnezdo prihti...« Tako nam piše naročnica Angela Rossman; v iskrene preproste besede je ujela misli in želje premnogih, ki jim ni dano, da bi še enkrat prišli čez veliki ocean na obisk v stare kraje.

Za sedaj Vas iskreno in rojajsko pozdravljam in ostajam vedno na Vašo popolno razpolago s Smrt jazimcu — svobodo narodni!

Anton Stepan
glavni tajnik — Slovensko delavsko podporno društvo »EDINOST« Cordoba

Sociedad Eslovana de S. M. cale Padre Lozano Norte 267 Cordoba — Rep. Argentina

Pozdrav iz Argentine

Pred kratkim smo dobili na uredništvo našega tednika tudi tale dopis:

Tovariš urednik »Dolenjskih Novic«, Novo mesto

Gotovo vas bo iznenadilo to moje pismo od Slovenskega delavskega podpornega društva »EDINOST« v Cordobi, republike Argentina. Večina članstva našega društva je iz suborske občine, Metlike, Semiča, Vinice in Novega mesta. Radovednost nas sili, da bi nam pošiljali Dolenjske Novice (ali mogoče Kranjske Novice), ki izhajajo v Novem mestu, da bomo tako vendarle le videli, kaj se godi v naši rojstni

grudi. Prispevali bomo tudi dopise, kako živimo slovenski priseljenci, o razvijanju društvene življenja pri nas itd. Gotovo bo vse to v prid našemu tisku, tako bomo pa tudi prišli v večje stike in poznanstvo.

V Beli krajini je zopet bila na terenu etnografska ekipa

Kot lansko leto tako je Belokranjski muzej tudi letošnje poletje organiziral etnografsko ekipo, ki so jo sestavljali študentje-etnologi ljubljanske univerze. Lani je taka ekipa raziskovala teren v okolici Gribelj in Starega trga, letos pa je imela svoje izhodišče v Dragatušu.

Ne glede na korist, ki jo imajo od takega praktičnega dela bodoči diplomirani etnografi, je nujno, da se čimprej sistematično preiščejo in etnografsko obdelajo vsa področja posameznih pokrajin — v našem primeru Bele krajine, o kateri je bilo sicer v tem pogledu že marsikaj napisane, a kaže kljub temu v svoji etnografski karti še premnogo belih lis. Zato nam je vsako tovrstno raziskovanje, pa naj ga izvrše etnografi — strokovnjaki ali pa

študentje, ki so šele na začetku svoje etnografske poti, koristno in kot tako pomemben korak k spoznavanju našega belokranjskega človeka, njegove delavnosti in ustvarjalnosti.

Tako je tudi letošnja etnografska ekipa študentov-etnologov, ki jo je vodil dipl. phil. Jernej Sušteršič, dobro izpolnila svojo nalogo. Zaradi svoje maloštevilnosti je ekipa sicer manj posegla v duhovno in socialno kulturo, zato pa je kar podrobno raziskala materialno kulturo v občini Dragatuš in v nekaterih sosednjih vaseh. Zanimivo je, da je v nekaterih naseljih tega področja viden precejšen vpliv mediterana, in sicer pri zvočnikih na lino, pri obokanih vhodih dvornih vrat, v priletnih ognjiščih kakor tudi pri levah za vodo, vzdanih v

STANE TERCAK:

ŽIVI ZID

(2. nadaljevanje)

Z vsi previdnostjo so nadaljevale patrulje predhodnice pot v kotlino, za njimi pa ves prvi bataljon Sercejeve brigade. Ozka dolinica je bila kot nalašč za zasedo. Na koncu dolinice, na križišču dveh cest, je stala snažno pobeljena hiša. Bila je gostilna. Začuden so nas pogledali, ko smo vstopili vsi nasmejani in dobre volje, ker smo bili spet v dolini. Niso si mogli nagledati dolgih kolon divizije, ki so se vile po hribovju in soteski. Po cesti, ki vodi iz Rimskih Toplic, so pripeljali kakor nalašč voz piva. Fantje so obkolili gostilničarko in ji govorili: »Mati, kar korajžno naprej. Ravno prav ste pripeljali. Danes bo dober dan, vse boste prodali. Niti v klet ne bo treba piva spravljati.«

Vprašujoče nas je ogledovalo, še nikoli ni videla partizanov. Kar ni mogla verjeti, da nas je toliko in takih fantov. Pred hišo je prišel štab brigade. Z nami je bil tudi podpolkovnik Luka, narodni heroj. Potegnil je denarnico nabito polno z nemškimi markami ter odkupil vse pivo, da bi se fantje odžejali po težki naporni poti.

Ko je gostilničarka videla in se prepričala, da smo res partizani, ji je kar ušlo: »Fantje, če je pa taka stvar, piva ne bodo pili Nemci!«

Podpolkovniku Luki se je široko raztegnil obraz, ko je dejal: »Za Svabe je bilo pivo pripravljeno, ko se vrnejo zmagoslavno s hribov, toda spili ga bomo mi, ki smo prišli v dolino prej ko oni.«

Kolona se je vrstila za kolono mimo voza. Vsak borec je dobil politrsko steklenico piva.

V gostilni je bila pisarna Heimatabunda. Ker smo rabili papir in pisarniške potrebščine, smo vzeli vse to s seboj. Od tega dne niso imeli več Lokavčani pisarne Heimatabunda, kakor tudi ne nemške knjižnice, ki naj bi Lokavčane izobrazila v višjo raso in jih prepeljala s firerjevimi idejami. Vso to navlako smo pomotali v Gračnico.

Prvi bataljon Sercejeve brigade je bil določen za zasedo v soteski, po kateri pelje cesta v Rimske Toplice, dokler divizija ne prekorazi ceste. Komandant Badovinac in politkomisar Martin sta razpodelila bataljon na obeh obronkih nad cesto. V zasedi nas je bilo sto pet mož s sti-

rimi mitraljezi. Fantje so bili dobre volje, kurirji so jim prinesli pivo iz gostilne.

Soteska je bila ozka, komaj je bilo prostora za ceste, ki se je vila tik ob potoku. Na obeh straneh so jo oklepali strmi bregovi, poraščeni z grmovjem in nizkim mahom, ki se je krčevito oklepal živih skal. Bila je neprijazna, vlažna. Le redko je sijalo sonce vanjo, sence s hribov so lezle nanjo in še povečale njeno mračnost.

Iz soteske se je nemogoče izklopiti, če živjajo mitraljezi po njej, je pomenljivo poudaril lvo in pomežiknil z enim očesom proti vходу, od koder smo pričakovali švabske patrulje.

Ves bataljon je bil na položaj. Borce so zasedli svoja določena mesta. Vsak si je napravil primerno kritje. S ceste nas ni bilo mogoče opaziti.

Ni minilo niti dobre pol ure, ko smo dobili sporočilo obveščevalnih patrulj, ki so bile poslane po soteski proti Rimskim Toplicam, da se sliši po cesti brnenje švabskih avtomobilov in motorjev. Komandant Badovinac je še zadnjič pregledal položaje. Hudomušni je gledal in dejal svojim fantom: »Fantje, danes bo ples, kakršnega že dolgo nismo doživeli! Dobro se držite, marsikdo izmed vas bo lahko imel švabsko brzostrelko ali